

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

ראש השנה דף ז

עניין: ראשון הוא לכם לחדשי השנה

רמב"ן פרשת בא שמות יב, ב

וטעם החדש הזה לכם ראש חדשים שימנו אותו ישראל בחדש ראשון וממנו ימנו כל החדשים, שני ושלישי, עד תשלום השנה בשנים עשר חדש, כדי שיהא זה זכרון בנס הגדול, כי בכל עת שנזכיר החדשים יהיה הנס נזכר. ועל כן אין לחדשים שם בתורה אלא יאמר "בחדש השלישי" [להלן יט, א] ואומר [בבמדבר י, יא] "ויהי בשנה השנית בחדש השני נעלה הענן", "ובחדש השביעי באחד לחדש וגו'" [שם כט, א], וכן כלם. וכמו שתהיה הזכירה ביום השבת במנותנו ממנו אחד בשבת ושני בשבת, כאשר אפרש [להלן כ, ח], כן הזכירה ביציאת מצרים במנותנו החדש הראשון והחדש השני והשלישי לגאולתנו, שאין המנין הזה לשנה, שהרי תחלת שנותינו מתשרי, דכתיב [להלן לד, כב] "וחג האסיף תקופת השנה", וכתיב [להלן כג, טז] "בצאת השנה", אם כן כשנקרא לחדש ניסן ראשון ולתשרי שביעי פתרונו ראשון לגאולה ושביעי אליה. וזה טעם ראשון הוא לכם, שאיננו ראשון לשנה, אבל הוא ראשון לשם שנקרא לו לזכרון גאולתנו.

וכבר הזכירו רבותינו זה הענין, ואמרו [בירושלמי ר"ה א, ב ובב"ר מה, ט] ששמות חדשים עלו עמנו מבבל, כי מתחילה לא היו להם שמות אצלנו, והסבה בזה כי מתחלה היה מנינם זכר ליציאת מצרים, אבל כאשר עלינו מבבל ונתקיים מה שאמר הכתוב [בירמיה טז, יד-טו וכג, ז-ח] "ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפונה וגו'", חזרנו לקרא החדשים בשם שנקראים בארץ בבל, להזכיר כי שם עמדנו ומשם העלנו השם, ונזכיר בחדשים הגאולה השנית כאשר עשינו עד הנה בראשונה, כי אלה השמות ניסן אייר וזולתם הם שמות פרסיים ולא ימצאו רק בספרי נביאי בבל ובמגלת אסתר. לכן אומר הכתוב [באסתר ג, ז] "בחדש הראשון הוא חדש ניסן" [הפיל פור הוא הגורל]. ועוד היום הגוים בארצות פרס ומדי כך הם קוראים אותם: ניסן ותשרי ובלן, כמונו. והנה נזכיר בחדשים הגאולה השנית כאשר עשינו עד הנה בראשונה.

שלי"ה מסכת פסחים נר מצוה ז

הוא ראשון. אבל דרך דרך נזכר לומר, דהפסוק רומז, החדש הזה לכם ראש חדשים, כלומר, החדש פלו הוא ראשי חדשים, כי כל יום יום הוא פראש חדש, וכמו שכתב הטור סימן תכ"ט בשם מסכת סופרים (פכ"א ה"ג), דאין מתענין בניסן, מפני שבאחד בניסן הוקם המשפן, ויי"ב נשיאים הקריבו קרבנם כו'.